

Uprchlíctví

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 7. března 2016

Přehled přednášky

Trocha statistiky

Právní rámec

Mezinárodní ochrana

K diskusi a zamyšlení

Uprchlíctví

Daniel Bartoň

Trocha statistiky

Právní rámec

Mezinárodní
ochrana

K diskusi a
zamyšlení

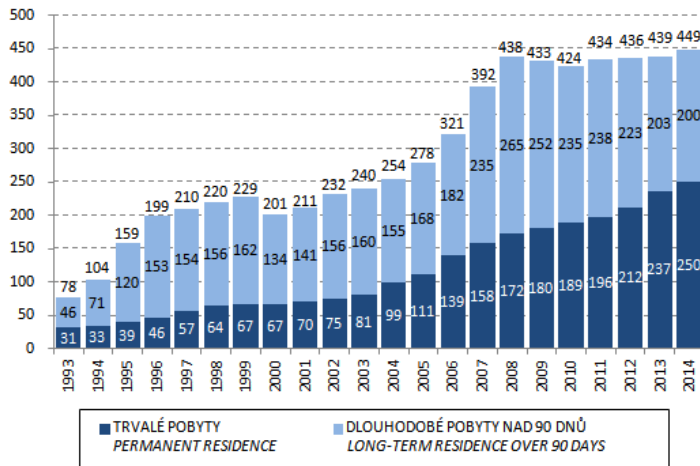
Prameny a
literatura

VÝVOJ POČTU CIZINCŮ V ČR PODLE TYPU POBYTU

TREND IN THE NUMBER OF FOREIGNERS IN THE CR BY TYPE OF RESIDENCE

1993 - 2014 (31. 12.)

Tisíce / Thousands

Trocha statistiky

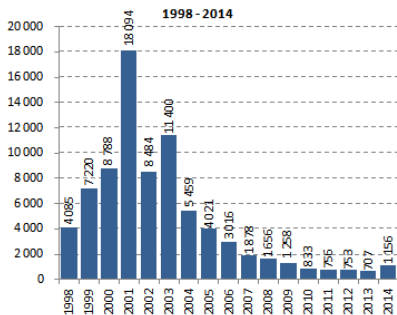
Právní rámec

Mezinárodní
ochranaK diskusi a
zamyšleníPrameny a
literatura

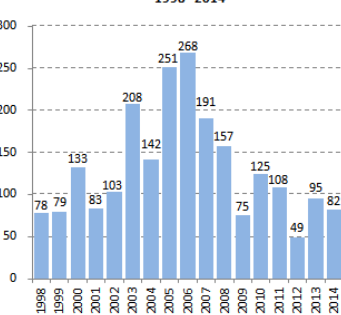
Zdroj: Český statistický úřad

<https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

VÝVOJ POČTU ŽADATELŮ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČR
*DEVELOPMENT OF THE NUMBER OF APPLICANTS FOR
INTERNATIONAL PROTECTION IN THE CR*

POČTY UDĚLENÝCH AZYLŮ
NUMBER OF ASYLUM GRANTED

Zdroj: Český statistický úřad

www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_rizeni_azyl

Uprchlictví

Daniel Bartoň

Trocha statistiky

Právní rámec

Mezinárodní
ochrana

K diskusi a
zamyšlení

Prameny a
literatura

České a mezinárodní právo

- ▶ Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, publikována pod č. 208/1993 Sb.
- ▶ Čl. 43 Listiny
- ▶ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu
- ▶ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- ▶ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

Evropské právo I

- ▶ Listina základních práv EU, článek 18 a 19
- ▶ Úmluva k provedení Schengenské dohody, 14. června 1985 a 19. června 1990
- ▶ Nařízení o vízech (č. 539/2001)
- ▶ Vízový kodex (č. 810/2009)
- ▶ Směrnice o postihu dopravců (2001/51/ES)
- ▶ Facilitační směrnice (2002/90/ES)
- ▶ Nařízení SIS II (č. 1987/2006) a rozhodnutí Rady SIS II (2007/533/SVV)
- ▶ Návratová směrnice (2008/115/ES)
- ▶ Schengenský hraniční kodex (nařízení č. 562/2006)
- ▶ Procedurální směrnice (2013/32/EU)
- ▶ Přijímací směrnice (2013/33/EU)

- ▶ Kvalifikační směrnice (2011/95/EU)
- ▶ Směrnice o povolení k pobytu pro oběti obchodování s lidmi (2004/81/ES)
- ▶ Sankční směrnice (2009/52/ES)
- ▶ Směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech (2003/109/ES)
- ▶ Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES)
- ▶ Dublinské nařízení (č. 604/2013)
- ▶ Směrnice o slučování rodin (2003/86/ES)
- ▶ Směrnice o boji proti obchodování s lidmi (2011/36/EU)

- ▶ Státní příslušník třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu ženevské úmluvy, a který je oprávněn pobývat na území členského státu EU. V ČR je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant.
- ▶ Osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, a je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.

Uprchlíkem není osoba, která

- ▶ se dobrovolně znovu postavila pod ochranu své země nebo se v této zemi znovu usadila
- ▶ znovu nabyła ztracenou státní příslušnost nebo nabyła novou státní příslušnost (a je pod ochranou nové země)
- ▶ nemůže dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, protože okolnosti, pro které byla uznána uprchlíkem, tam přestaly existovat
- ▶ se dopustila zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti

Důvody udělení azylu (§ 12)

Azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec

- a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, jakkoli surovým, hrubým a těžce postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. Důvody pro poskytnutí azylu (...) nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 2006, č. j. 5 Azs 227/2005–45

Obecné tvrzení o pronásledování, bez prokázání existence takového pronásledování, navíc za situace, kdy se stěžovatel účinně neobrátí se svými problémy na místní či jim nadřízené domovské orgány, či na mezinárodní humanitární organizace, nelze podřadit pod zákonem (o azylu) vymezené důvody. Stejně tak nelze odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatel o azyl nepožádal bezprostředně po příjezdu na území České republiky, ale až poté, co byl zadržen policií a bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění, což nasvědčuje účelovosti jeho žádosti o azyl.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2005, sp. zn. 4
Azs 395/2004

Institut azylu slouží lidem, kteří jsou v zemi původu pronásledováni ze zákonem stanovených důvodů (§ 12 zákona o azylu) a obecně není prostředkem pro řešení jakýchkoli problémů (ekonomických, osobních, rodinných) v zemi původu. Udělení azylu lze aplikovat pouze v omezeném počtu případů ve smyslu zákonem stanovených podmínek. Legalizace pobytu se záměrem vyhnout se případným nepříznivým důsledkům nezákonného pobytu na území ČR není v žádném případě důvodem pro mezinárodní ochranu formou azylu.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2006, č. j. 4 Azs 442/2005–46

Humanitární azyl (§ 14)

Jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu.

Uprchlíctví

Daniel Bartoň

Trocha statistiky

Právní rámec

Mezinárodní
ochrana

K diskusi a
zamyšlení

Prameny a
literatura

Humanitární azyl

Na humanitární azyl není nejen právní nárok, ale ani subjektivní právo. . . Jako obvyklé důvody pro udělení humanitárního azylu pak lze zmínit například zvlášť těžkou nemoc či zdravotní postižení či příchod z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými, či přírodními faktory.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2015, č. j. 6 Azs 230/2014–67

Uprchlíctví

Daniel Bartoň

Trocha statistiky

Právní rámec

Mezinárodní
ochrana

K diskusi a
zamyšlení

Prameny a
literatura

Doplňková ochrana (§ 14a)

1. Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nespĺňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, (...) by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy (...) a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem. . .
2. Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje
 - a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
 - b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
 - c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
 - d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Dočasná ochrana

- ▶ Ochranný institut výjimečné povahy existující vedle mezinárodní ochrany.
- ▶ Smyslem je rychle a účinně reagovat na hromadné přílivy vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země svého původu. Může se jednat o osoby, které uprchly z oblastí ozbrojených konfliktů nebo endemického násilí, nebo osoby, kterým vážně hrozí systematické nebo obecné porušování lidských práv, či osoby, které se staly oběťmi takového porušování lidských práv.
- ▶ Upravuje zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.

K diskusi a zamyšlení

- ▶ Existuje (měla by existovat) svoboda přestěhovat se do jiné země? Měla by taková svoboda patřit mezi lidská práva?
- ▶ Jaké jsou výhody a nevýhody právní regulace migrace?
- ▶ Je třeba změnit definici uprchlíka?
- ▶ Co s ekonomickými migranty?

Prameny a literatura

- ▶ Pavel Čížinský a kol., *Cizinecké právo*, Praha: Linde, 2012.
- ▶ <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz>
- ▶ <http://www.refugeelawreader.org/en/>
- ▶ <http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders>